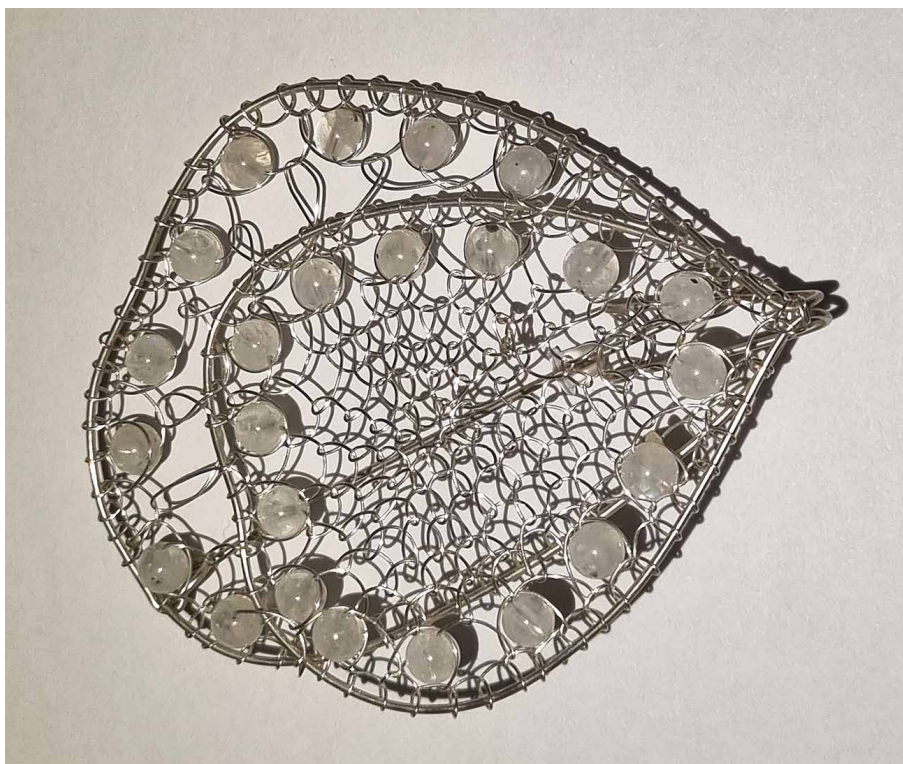

Tatiana Hrindová, Andrea Ševčovičová, Martina Molnárová

Ošetrovateľstvo

ako aplikovaná veda
v Slovenskej republike

SK SaPA
Slovenská komora sestier
a pôrodných asistentiek

Tatiana Hrindová, Andrea Ševčovičová, Martina Molnárová

Ošetrovatel'stvo

ako aplikovaná veda
v Slovenskej republike

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

*Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reproduktovaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu nakladateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude **restne stíhané**.*

Automatizovaná analýza textov alebo dát v zmysle čl. 4 smernice 2019/790/EÚ a použitie tejto knihy na tréning AI sú bez súhlasu nositeľa práv zakázané.

Doc. PhDr. Tatiana Hrindová, PhD.,

PhDr. Andrea Ševčovičová, PhD., MPH, Mgr. Martina Molnárová

OŠETROVATEĽSTVO

ako aplikovaná veda v Slovenskej republike

Recenzie: prof. PhDr. Mária Šupínová, PhD.,

doc. PhDr. Štefánia Andraščíková, PhD., MPH, doc. PhDr. Jozef Babečka, PhD.

© Grada Publishing, a.s., 2024

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2024

Obrázok na obálke Biele srdce SK SaPA, foto PhDr. Lukáš Kober, PhD., MPH

Vydanie odbornej knihy schválila Vedecká redakcia nakladateľstva

Grada Publishing, a.s.

Vydala Grada Slovakia s.r.o.

Moskovská 29, Bratislava

ISBN 978-80-8090-766-2

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

ISBN 978-80-271-5307-7

ako svoju 9286. publikáciu

Zodpovedná redaktorka Mgr. Mira Kováčiková

Sadzba a zalomenie Jan Šístek

Počet strán 96

1. vydanie, Bratislava, Praha 2024

Vytlačila TISKÁRNA V RÁJI, s.r.o., Pardubice

Názvy produktov, firiem a pod., použité v tejto knihe, môžu byť ochrannými známkami alebo registrovanými ochrannými známkami príslušných vlastníkov, čo však nie je zvláštnym spôsobom vyznačené.

Postupy a príklady v knihe, rovnako aj informácie o liekoch, ich formách, dávkovaní a aplikácii sú zostavené s najlepším vedomím autorov. Z ich praktického uplatnenia nevyplývajú pre autorov ani pre nakladateľstvo žiadne právne dôsledky.

ISBN 978-80-271-7336-5 (ePub)

ISBN 978-80-271-7335-8 (pdf)

Obsah

Predhovor	7
Zoznam skratiek	9
1 Reforma vzdelávania v ošetrovateľstve na Slovensku po roku 1989	11
1.1 Podmienky vzdelávania sestier	13
1.2 Rozvoj vysokoškolského vzdelávania ošetrovateľstva na Slovensku	14
1.3 Osobnosti ošetrovateľstva v procese presadzovania reforiem	16
1.3.1 Alžbeta Hanzlíková	17
1.3.2 Mária Magdaléna Kurillová	19
1.3.3 Dana Farkašová	20
1.3.4 Katarína Žiaková	21
1.4 Presadzovanie autonómneho výkonu ošetrovateľstva	22
2 Univerzitné vzdelávanie v ošetrovateľstve na Slovensku v období jeho samostatnosti	25
2.1 Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Univerzita Komenského v Bratislave	26
2.2 Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach	29
2.3 Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave	31
2.4 Fakulta zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove	33
2.5 Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre	34
2.6 Fakulta zdravotníctva Katolíckej univerzity v Ružomberku	36
2.7 Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, n. o.	39
2.8 Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	41
2.9 Slovenská zdravotnícka univerzita, Fakulta zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici	42
2.10 Fakulta zdravotníctva Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka	43
3 Osobnosti vysokoškolského vzdelávania ošetrovateľstva na Slovensku	45
3.1 Valéria Tóthová	48
3.2 Anna Eliašová	50
3.3 Lenka Hajerová Müllerová	52
3.4 Vlasta Závodná	53
3.5 Mária Kilíková	55
3.6 Vlastimil Kozoň	57
3.7 Monika Jankechová	59
3.8 Zuzana Slezáková	61
3.9 Eva Zacharová	62
3.10 Dagmar Kalátová	64

3.11	Eudmila Matulníková	65
3.12	Lucia Dimunová	67
3.13	Eubica Libová	69
3.14	Helena Kadučáková	71
3.15	Anna Murgová	73
4	Reflexia profesionálneho rozvoja sestier inaugurovaných na Slovensku ...	76
	Záver	80
	Zoznam použitej literatúry	83
	Register	93
	Súhrn	95
	Summary	95

Predhovor

Ošetrovateľstvo ako vedná disciplína je v Slovenskej republike často konfrontované s historickou skúsenosťou, pre ktorú je charakteristické, že výkon sestry ako profesionála v ošetrovateľstve bol viac-menej asistenčnou činnosťou lekárovi pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Sestry poskytovali starostlivosť o pacientov zväčša na základe ordinácií lekárov, pričom ošetrovateľská starostlivosť sa zameriavala na uspokojenie základných biologických potrieb pacientov, t. j. podľa biomedicínskeho modelu.

Celospoločenskými zmenami, ktorými Slovenská republika prešla od roku 1989, však dochádza k zmene pohľadu na ošetrovateľstvo, hlavne s dôrazom na ošetrovateľstvo ako vednú disciplínu, s priestorom pre autonómny výkon ošetrovateľskej praxe. Tieto skutočnosti podnietili vypracovanie prvej Koncepcie ošetrovateľstva v Slovenskej republike, ktorá už jednoznačne charakterizovala ošetrovateľstvo ako vedeckú disciplínu, približuje jeho paradigmy, a určila rozsahy uplatnenia ošetrovateľstva pri zabezpečovaní zdravotnej starostlivosti. Ošetrovateľská starostlivosť poskytovaná metódou ošetrovateľského procesu vyžaduje od profesionálov v ošetrovateľstve, aby k pacientovi a jeho potrebám pristupovali holisticky; vnímali pacienta v jeho bio-psycho-socio-spirituálnej jednote. Pre implementáciu týchto zmien do ošetrovateľskej praxe je nevyhnutná zodpovedajúca príprava študentov v odbore ošetrovateľstvo. Uplatňovanie princípov praxe založenej na dôkazoch ich učí kritickému mysleniu, ale aj hľadaniu inovatívnych prístupov do ošetrovateľskej praxe, čo prirodzene podporuje autonómny výkon ošetrovateľskej praxe. Obhajovanie prínosu a nenahraditeľnosti ošetrovateľstva pri zabezpečovaní zdravotnej starostlivosti sa dá najobjektívnejšie dokázať prostredníctvom výskumu a štatistických výstupov. Toto smerovanie je pre slovenské ošetrovateľstvo novým trendom, prináša so sebou potrebu zmeny vnímania ošetrovateľstva ako praktického výkonu k vnímaniu ošetrovateľstva ako intelektuovej činnosti.

Z histórie ošetrovateľstva sú nám známe osobnosti, ktoré svojím odhodlaním a prelomovými myšlienkami zohrávali významnú úlohu pri presadzovaní moderných prístupov v ošetrovateľstve, prispeli k rozvoju ošetrovateľstva ako vedy a v neposlednom rade tak významne vplývali na zvyšovanie kvality poskytovanej ošetrovateľskej starostlivosti pacientom. Aj v súčasnosti máme v Slovenskej republike osobnosti ošetrovateľstva, ktoré svojou angažovanosťou a neutíchajúcou výskumnou aktivitou prispievajú k etablovaniu ošetrovateľstva ako vednej disciplíny v štruktúrach slovenského zdravotníctva. Poznáme však profesionálnu cestu tých, ktorí svojimi aktivitami smerujú vývoj ošetrovateľstva a potvrdzujú nevyhnutnosť vnímania ošetrovateľstva ako aplikovanej vednej disciplíny v Slovenskej republike a tým prispievajú k zvyšovaniu úrovne ošetrovateľskej praxe? Pozitívne príklady nás motivujú k dosahovaniu vyšších cieľov a preto sme sa rozhodli spracovať publikáciu, ktorá je určená predovšetkým sestrám – profesionálom v ošetrovateľstve, ale taktiež študentom ošetrovateľstva a iným zdravotníckym pracovníkom, ktorí majú záujem rozširovať svoj pohľad na ošetrovateľstvo.

V úvode publikácie charakterizujeme zmeny, ktoré v ošetrovateľstve na Slovensku nastali po roku 1989. Predstavujeme osobnosti ošetrovateľstva, ktoré z historického kontextu prispeli k implementácii zmien do ošetrovateľskej praxe. Vzdelávacie inštitúcie

s dlhodobou históriou i novovzniknuté akademické pracoviská vytvárali postupne priestor pre vzdelávanie v odbore ošetrovateľstvo, ale aj v študijných programoch pre ďalších zdravotníckych pracovníkov. Jadrom publikácie je však predstavenie profesionálov v ošetrovateľstve, ktorí nadobudli v tomto vedeckom odbore akademický titul profesora, svojím profesionálnym životom prispievajú k rozvoju ošetrovateľstva ako vedy v Slovenskej republike. Profesionálne životopisy osobností ošetrovateľstva, ktoré uvádzame v našej publikácii, sme získali rešeršovaním odborných publikácií a internetových zdrojov, ale aj z poskytnutých informácií priamo od predstavovanej osobnosti. Sme presvedčení o významnom vplyve týchto osobností na rozvoj ošetrovateľstva ako vedy, lebo ako uvádza Farkašová (2021, s. 40) „Práve takéto sestry píšú históriu ošetrovateľstva.“

autorky

Zoznam skratiek

AOPP	Asociácia na ochranu práv pacientov SR
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
CEDEFOP	Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania
ČR	Česká republika
ČZU	Česká zemědělská univerzita
DPŠ	doplňujúce pedagogické štúdium
ECTS	Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov
EFN	European federation of Nurses Associations
FOaZOŠ	Fakulta ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií
ESF	Európsky sociálny fond
FSVaZ	Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva
ETNA	European Transcultural Nurses Association
EÚ	Európska únia
FZO	Fakulta zdravotníckych odborov
FZ SZU BB	Fakulta zdravotníctva Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave so sídlom v Banskej Bystrici
HOPE	Human Opportunity for Peace in Europe
IAHC	International Association for Human Caring
ICN	International Council of Nurses
ICNP	International Classification for Nursing Practice
JLF UK	Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského
KEGA	Kultúrna a edukačná grantová agentúra MŠVVaŠ SR
KU	katolícka univerzita
LEMON	Learning Material on Nursing
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
NSK	Nitriansky samosprávny kraj
NsP	nemocnica s poliklinikou
PHARE	Program podpory hospodárskych a politických zmien v krajinách strednej a východnej Európy
PL	Poľsko
PU	Prešovská univerzita
SAAIC	Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu
SK SaPA	Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek
SR	Slovenská republika
SZŠ	stredná zdravotnícka škola
SZU	Slovenská zdravotnícka univerzita
ŠP	študijný program
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange Instrument
TČM	Traditional Chinese Medicine
TEMPUS	Trans-European mobility for university studies
UJEP	Univerzita Jána Evangelisty Purkyně
UK	Karlova univerzita v Prahe

V4	Vyšehradská štvorka
VEGA	Vedecká grantová agentúra MŠVVaŠ SR a SAV
VŠZaSP	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
WHO	World Health Organization
Zb.	zbierka
ZSF	Zdravotno-sociálna fakulta Jihočeskej univerzity
Z. z.	zbierka zákonov